

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a hotărârii,
efectuată de asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

CAUZA FLUX ȘI SAMSON c. MOLDOVEI

(Cererea nr. 28700/03)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

23 octombrie 2007

DEFINITIVĂ

23/01/2008

*Această hotărâre va deveni definitivă în modul stabilit de articolul 44 § 2 al
Convenției. Ea poate fi subiect al revizuirii editoriale.*

În cauza Flux și Samson c. Moldovei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită în cadrul unei Camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,

Dl J. CASADEVALL,

Dl G. BONELLO,

Dl K. TRAJA,

Dl S. PAVLOVSKI,

Dl L. GARLICKI,

Dra L. MIJOVIĆ, *judcători*,

și dl T.L. EARLY, *Grefier al Secțiunii*,

Deliberând la 2 octombrie 2007 în ședință închisă,

Pronunță următoarea hotărâre, care a fost adoptată la acea dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află o cerere (nr. 28700/03) depusă împotriva Republicii Moldova la Curte, în conformitate cu prevederile articolului 34 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”), de către un ziar din Republica Moldova, *Flux* („ziarul reclamant”), și dra Aurelia Samson („al doilea reclamant”), la 13 mai 2003.

2. Reclamanții au fost reprezentați de către dl V. Gribincea de la „Juriștii pentru drepturile omului”, o organizație non-guvernamentală cu sediul în Chișinău. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său la acea dată, dl V. Pârlog.

3. Ziarul reclamant a pretins, în special, că dreptul său la libertatea de exprimare a fost încălcat ca rezultat al hotărârilor judecătorești pronunțate în cadrul procedurilor în defăimare inițiate împotriva lui. Al doilea reclamant a pretins o încălcare a dreptului său la reputație, ceea ce contravine articolului 8 al Convenției.

4. Cererea a fost repartizată Secțiunii a Patra a Curții. La 9 februarie 2006, Președintele Secțiunii a decis să comunice Guvernului cererea. În conformitate cu prevederile articolului 29 § 3 al Convenției, s-a decis examinarea fondului cererii concomitent cu admisibilitatea acesteia.

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

5. Faptele cauzei, așa cum au fost prezentate de părți, pot fi rezumate în felul următor.

6. La 13 decembrie 2001, ziarul reclamant a publicat un articol bazat pe o expunere făcută de dna Z. Samson despre fiica sa (al doilea reclamant). Articolul descria problemele celui de-al doilea reclamant cu vecinul său, G.C., fostul ministru al Construcțiilor.

7. G.C. a inițiat proceduri judecătorești, pretinzând prejudicii pentru defăimare. El nu a specificat care părți din articol le-a considerat defăimătoare. Înainte ca prima instanță să pronunțe hotărârea sa, la cererea celui de-al doilea reclamant și a lui G.C., ziarul reclamant a publicat scuze la adresa lui G.C.

8. La 17 octombrie 2002, Judecătoria sectorului Buiucani a admis în parte pretenția lui G.C., datorită publicării scuzelor, și a indicat ziarului să publice o dezmințire pe aceeași pagină ca și articolul inițial și să plătească prejudicii și taxa de stat în sumă totală de 1,404 lei moldovenești (MDL), echivalentul a 105 euro (EUR).

9. Instanța de judecată a constatat că următoarea „informație” din articol nu „corespundea adevărului”:

„un fost demnitar de stat își înalță castele”, „vecinii spun că el le dă în chirie, agonisind o groază de bani”, „ex-ministrul Construcțiilor, G.C., a hotărât să se îmbogățească pe sărăcia altora”, „prin diferite metode acesta îi forța pe bătrânii care locuiau într-o curte cu [cel de-al doilea reclamant], să-și părăsească casele în schimbul unor sume mizere”, „el i-a spus [celui de-al doilea reclamant] că își va atinge scopul cu orice preț” și „că-i va face viața imposibilă”.

10. Articolul mai conținea următoarele declarații, dintre care niciuna nu a fost considerată de instanțele de judecată ca necorespunzând adevărului:

„una dintre aceste căsuțe atrăgătoare ale G.C. a fost construită lângă casa [celui de-al doilea reclamant]” și „se înalța mult deasupra casei sale”; „pentru a-și extinde avuțiile, G.C. a dăruit saraiul [celui de-al doilea reclamant]”; „faptul că [G.C.] deține trei apartamente, nu-l va opri să facă rost și de al patrulea”.

Articolul mai releva neîncrederea [celui de-al doilea reclamant] în capacitatea sistemului judecătoresc de a-l proteja de un vecin mult mai înstărit. A fost publicată o fotografie a casei celui de-al doilea reclamant și a lui G.C. Articolul se sfârșea cu opinia lui G.C. cu privire la acel subiect, care a fost exprimată prin telefon, și cu un rezumat al câtorva documente expediate de acesta prin fax, care sugerau că cel de-al doilea reclamant a încălcat unele din obligațiile sale legale.

11. Instanța de judecată a constatat că menționarea repetată a funcției de ministru ocupată anterior de G.C. a sporit prejudiciul cauzat acestuia și a

constatat că nu existau probe că acesta ar fi folosit în mod ilegal funcția sa anterioară.

12. În apel, ziarul reclamant a susținut că declarațiile făcute erau judecăți de valoare, care nu erau susceptibile de a fi probate. De asemenea, el s-a plâns că instanța de judecată a avut o atitudine favorabilă față de G.C., identificând din propria inițiativă unele expresii ca fiind defăimătoare, chiar dacă G.C. nu le-a indicat. Mai mult, el a menționat că nu a urmat nicio reacție la faptul că dna Z. Samson și-a confirmat declarațiile sale în instanța de judecată.

13. La 14 ianuarie 2003, Tribunalul Chișinău a menținut hotărârea judecătorească, respingând mai multe argumente ale ziarului și constatând că „...informația expusă în articol a servit drept temei pentru o eventuală propunere de demisie a lui [G.C.]”. Argumentul că articolul reproducea opiniile vecinilor lui G.C. a fost respins, deoarece ziarul le-a publicat. De asemenea, instanța de judecată a presupus că două pasaje (și anume „el i-a spus [celui de-al doilea reclamant] că își va atinge scopul cu orice preț” și „că-i va face viața imposibilă”) puteau fi făcute doar de cel de-al doilea reclamant.

14. În recursul ce a urmat (din 30 ianuarie 2003 și 3 martie 2003), ziarul reclamant a susținut că câțiva vecini ai celui de-al doilea reclamant au fost evacuați din casele lor, că unul din ei a fost lăsat fără loc de trai și că G.C. a devenit proprietarul acelor case. De asemenea, el a susținut că, deși potrivit legislației naționale G.C. trebuia să dovedească faptul că cel de-al doilea reclamant a făcut cele două declarații în cauză, instanța de judecată, pur și simplu, a presupus că acesta le-a făcut.

15. La 20 martie 2003, Curtea de Apel a menținut hotărârea judecătorească. Ea a respins recursul ziarului ca nefondat și tardiv, fără a da detalii cu privire la această concluzie.

II. DREPTUL INTERN RELEVANT

16. Dreptul intern relevant a fost expus în hotărârea *Busuioc v. Moldova* (nr. 61513/00, § 39, 21 decembrie 2004).

ÎN DREPT

17. Ziarul reclamant a pretins o încălcare a drepturilor sale garantate de articolul 10 al Convenției, care prevede următoarele:

„1. Orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare. Acest drept cuprinde libertatea de opinie și libertatea de a primi sau de a comunica informații ori idei fără amestecul autorităților publice și fără a ține seama de frontiere. Prezentul articol nu împiedică statele să supună societățile de radiodifuziune, de cinematografie sau de televiziune unui regim de autorizare.

2. Exercitarea acestor libertăți ce comportă îndatoriri și responsabilități, poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege, care constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății sau a moralei, protecția reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești.”

I. ADMISIBILITATEA

18. Curtea notează că, în observațiile sale din 4 septembrie 2006, ziarul reclamant a solicitat Curții să lase fără examinare pretențiile sale formulate în temeiul articolelor 6 și 13 ale Convenției și în temeiul articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție. În aceleași observații, cel de-al doilea reclamant a solicitat Curții să lase fără examinare pretenția sa formulată în temeiul articolului 8 al Convenției, deoarece, între timp, el a soluționat conflictul cu vecinul său. Prin urmare, Curtea nu va examina aceste pretenții.

19. Curtea consideră că pretenția ziarului reclamant formulată în temeiul articolului 10 al Convenției ridică chestiuni de drept, care sunt suficient de serioase încât determinarea lor să depindă de o examinare a fondului. Niciun temei pentru a declara această pretenție inadmisibilă nu a fost stabilit. Prin urmare, Curtea o declară admisibilă. În conformitate cu decizia sa de a aplica articolul 29 § 3 al Convenției (a se vedea paragraful 4 de mai sus), Curtea va purcede imediat la examinarea fondului acestei pretenții.

II. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 10 AL CONVENȚIEI

20. Părțile au fost de acord că, în această cauză, a avut loc o ingerință în libertatea de exprimare a ziarului reclamant, că aceasta a fost prevăzută de lege și a urmărit un scop legitim, în sensul articolului 10 § 2 al Convenției. Sarcina Curții este de a stabili dacă ingerința a fost „necesară într-o societate democratică”.

21. Curtea se referă la principiile generale aplicabile stabilite în jurisprudența sa cu privire la libertatea de exprimare (a se vedea, printre multe altele, *Sunday Times v. the United Kingdom (no. 1)*, hotărâre din 26 aprilie 1979, Seria A nr. 30; *Busuioc v. Moldova*, nr. 61513/00, 21 decembrie 2004 și *Savițchi v. Moldova*, nr. 11039/02, 11 octombrie 2005).

22. Curtea notează că ziarul reclamant a fost amendat pentru că nu a putut să probeze veridicitatea câtorva declarații făcute în ediția sa din 13 decembrie 2001 (a se vedea paragraful 9 de mai sus). Ziarul reclamant a susținut în fața instanțelor de judecată naționale că majoritatea declarațiilor erau judecări de valoare care, în principiu, nu pot fi probate. În recurs, el s-a referit la câteva fapte suplimentare care, în opinia sa, susțineau judecățile de valoare făcute (a se vedea paragraful 14 de mai sus).

23. Curtea notează că nicio instanță de judecată națională nu a răspuns la aceste argumente prin verificarea faptului dacă declarațiile puteau fi considerate judecări de valoare sau prin verificarea veridicității faptelor suplimentare, la care s-a referit ziarul reclamant. Curtea reiterează că existența faptelor poate fi dovedită, în timp ce adevărul judecăților de valoare nu este susceptibil probațiunii. Cerința de a dovedi adevărul unei judecări de valoare este imposibil de îndeplinit și încalcă însăși libertatea de opinie, care este o parte fundamentală a dreptului garantat de articolul 10 (a se vedea *Jerusalem v. Austria*, nr. 26958/95, § 42, ECHR 2001-II și *Busuioc*, citată mai sus, § 61), deși chiar și o judecată de valoare fără niciun substrat factologic care s-o susțină poate fi excesivă (a se vedea *Oberschlick v. Austria (no. 2)*, hotărâre din 1 iulie 1997, *Reports of Judgments and Decisions* 1997-IV, p. 1276, § 33).

24. Curtea consideră că pasajele „un fost demnitar de stat își înalță castele” și „ex-ministrul construcțiilor, G.C., a hotărât să se îmbogățească pe sărăcia altora” sunt judecări de valoare care exprimau opinia ziarului despre lucrările de construcție ale lui G.C. și consecințele lor asupra vecinilor lui. Mai mult, aceste opinii s-au bazat pe fapte, care nu s-a dovedit că au fost neadevărate, unele fiind menționate chiar în articol (a se vedea paragraful 10 de mai sus), iar la altele s-a făcut referire pe parcursul procedurilor (a se vedea paragraful 14 de mai sus). În astfel de circumstanțe, Curtea consideră că de la ziar nu se putea cere să probeze veridicitatea judecăților de valoare făcute de el și că, mai mult, opiniile sale nu au fost lipsite de un substrat factologic.

25. De asemenea, Curtea notează că instanțele de judecată naționale nu au reacționat la confirmarea propriilor declarații date ziarului, făcută de mama celui de-al doilea reclamant. Curtea consideră că, cerând reclamantului să dovedească adevărul declarațiilor sale și în același timp ignorând probele prezentate în susținerea declarațiilor sale și, astfel, a veridicității lor, constatarea instanțelor de judecată moldovenești că declarația a fost defăimătoare nu poate fi considerată ca fiind necesară într-o societate democratică (a se vedea *Jerusalem v. Austria*, citată mai sus, §§ 45-46, *Savițchi*, citată mai sus, § 59 și *Busuioc*, citată mai sus, § 88).

26. De asemenea, Curtea ia în considerație tonul echilibrat al articolului. După ce a prezentat opinia unei părți, el, de asemenea, a informat cititorul despre versiunea celeilalte părți și s-a referit la niște documente care sugerau că și cel de-al doilea reclamant a încălcat anumite obligații legale (a se vedea paragraful 10 de mai sus). Având în vedere cele de mai sus, Curtea este convinsă de buna-credință a ziarului și de faptul că el a acționat în conformitate cu principiile jurnalismului responsabil (a se vedea *Bladet Tromsø and Stensaas v. Norway [GC]*, nr. 21980/93, § 63, ECHR 1999-III), deși a recurs la „un grad de exagerare sau chiar provocare”, care trebuia protejat (a se vedea *Prager and Oberschlick v. Austria*, hotărâre din 26 aprilie 1995, Seria A nr. 313, § 38).

27. *In fine*, trebuie notat faptul că articolul a pus în discuție chestiuni de un veritabil interes public, și anume preținsele abuzuri ale unui fost demnitar de

stat și incapacitatea sistemului judecătoresc de a reacționa adecvat la un astfel de pretins abuz. De asemenea, el a redat opiniile unor terțe persoane, indicând, în mod clar, acest lucru cititorului. Acest lucru este de o relevanță specifică în ceea ce privește următoarele pasaje din articol „vecinii spun că el le dă în chirie, agonisind o groază de bani”, „el i-a spus [celui de-al doilea reclamant] că își va atinge scopul cu orice preț” și „că-i va face viața imposibilă”.

Curtea reiterează că pedepsirea unui jurnalist pentru că a ajutat la răspândirea declarațiilor făcute de o altă persoană ... ar afecta serios contribuția presei la discutarea chestiunilor de interes public și nu ar trebui să fie admisă decât dacă există motive deosebit de întemeiate pentru a face acest lucru (a se vedea *Jersild v. Denmark*, hotărâre din 23 septembrie 1994, Seria A nr. 298, § 35 și *Thoma v. Luxembourg*, nr. 38432/97, § 62, ECHR 2001-III). În această cauză, dat fiind tonul echilibrat al articolului, Curtea nu vede motive atât de întemeiate pentru ingerința în libertatea de exprimare a ziarului.

28. Având în vedere cele de mai sus și faptul că orice prejudiciu cauzat reputației lui G.C. a fost înlăturat prin publicarea promptă a scuzelor (a se vedea paragraful 7 de mai sus), Curtea conchide că ingerința nu a corespuns unei necesități sociale imperioase și, astfel, nu a fost necesară într-o societate democratică. Prin urmare, a avut loc o violare a articolului 10 al Convenției.

III. APLICAREA ARTICOLULUI 41 AL CONVENȚIEI

29. Articolul 41 al Convenției prevede următoarele:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o violare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înaltelor Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei violări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă.”

A. Prejudiciul material

30. Ziarul reclamant a pretins EUR 112 cu titlu de prejudiciu material, reprezentând amenda și taxa de stat plătită de el.

31. Guvernul a susținut că nu a existat o legătură cauzală între pretinsa violare și pretențiile ziarului reclamant.

32. Curtea consideră pretenția ziarului reclamant ca fiind întemeiată și o admite în întregime.

B. Prejudiciul moral

33. Ziarul reclamant a mai pretins EUR 5,000 cu titlu de prejudiciu moral, referindu-se la sumele acordate de Curte în cauzele anterioare cu privire la articolul 10.

34. Guvernul nu a fost de acord și a susținut că nu a fost prezentată nicio probă cu privire la prejudiciul moral.

35. Având în vedere că ea a constatat o violare a articolului 10 al Convenției, Curtea consideră că acordarea compensațiilor cu titlu de prejudiciu moral este justificată în această cauză. Făcând o evaluare în bază echitabilă, Curtea acordă ziarului reclamant EUR 3,000 (a se vedea *Savitchi*, citată mai sus, § 64; *Ukrainian Media Group v. Ukraine*, nr. 72713/01, § 75, 29 martie 2005 și *Kommersant Moldovy v. Moldova*, nr. 41827/02, §§ 49 și 52, 9 ianuarie 2007).

C. Costuri și cheltuieli

36. Avocatul ziarului reclamant a pretins EUR 1,665 cu titlu de costuri și cheltuieli angajate în fața Curții. El a prezentat o listă detaliată a orelor lucrate, potrivit căreia el a prestat 27.75 ore lucrând asupra cauzei, fiind perceput un onorariu de EUR 60 pe oră. Calculele din lista detaliată nu au inclus timpul lucrat asupra pretențiilor formulate în temeiul articolelor 6, 8 și 13 ale Convenției, precum și al articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție, care ulterior au fost retrase de ziarul reclamant.

37. În ceea ce privește onorariul de EUR 60 perceput pe oră, avocatul a susținut că acesta a fost în limitele ratelor recomandate de Baroul Avocaților din Republica Moldova, care erau de EUR 40-150. De asemenea, el a făcut referire la costul înalt al vieții în Chișinău, dând ca exemple prețurile la locuințe și benzină.

38. Guvernul nu a fost de acord cu suma pretinsă pentru reprezentare. El a considerat-o excesivă și a susținut că suma pretinsă de avocat nu a fost suma care a fost în realitate plătită lui de către ziarul reclamant. El a contestat numărul de ore lucrate de avocatul ziarului reclamant și onorariul perceput pe oră de acesta. De asemenea, el a susținut că ratele recomandate de Baroul Avocaților din Republica Moldova erau prea înalte în comparație cu salariul mediu lunar din Republica Moldova și a făcut referire la caracterul non-profit al organizației „Juriștii pentru drepturile omului”.

39. Curtea reiterează că, pentru ca costurile și cheltuielile să fie rambursate în temeiul articolului 41, trebuie stabilit dacă ele au fost necesare, realmente angajate și rezonabile ca mărime (a se vedea, spre exemplu, *Amihalachioaie v. Moldova*, nr. 60115/00, § 47, ECHR 2004-III).

40. Rambursarea onorariilor nu poate fi limitată doar la acele sume care au fost deja plătite de către reclamant avocatului său; într-adevăr, o asemenea interpretare ar descuraja mulți avocați să reprezinte în fața Curții reclamanți mai puțin înstăriți. În orice caz, Curtea întotdeauna a acordat costuri și cheltuieli în situații când onorariile nu au fost plătite de reclamanți avocaților lor înainte de hotărârea Curții (a se vedea, printre altele, *Ilașcu and Others v. Moldova and Russia* [GC], nr. 48787/99, § 493, ECHR 2004-VII și *Christian Democratic People's Party v. Moldova*, nr. 28793/02, § 85, ECHR 2006-...).

41. În această cauză, având în vedere lista detaliată prezentată și complexitatea cauzei, Curtea acordă avocatului ziarului reclamant EUR 1,000 cu titlu de costuri și cheltuieli.

C. Dobânda de întârziere

42. Curtea consideră că este corespunzător ca dobânda de întârziere să fie calculată în funcție de rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană, la care vor fi adăugate trei procente.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Declară* cererea admisibilă;
2. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 10 al Convenției;
3. *Hotărăște*
 - (a) că statul pârât trebuie să plătească ziarului reclamant, în termen de trei luni de la data la care această hotărâre devine definitivă în conformitate cu articolul 44 § 2 al Convenției, EUR 112 (o sută doisprezece euro) cu titlu de prejudiciu material, EUR 3,000 (trei mii euro) cu titlu de prejudiciu moral și EUR 1,000 (o mie euro) cu titlu de costuri și cheltuieli, care să fie convertite în valuta națională a statului pârât conform ratei aplicabile la data executării hotărârii, plus orice taxă care poate fi percepută;
 - (b) că, de la expirarea celor trei luni menționate mai sus până la executarea hotărârii, urmează să fie plătită o dobândă la sumele de mai sus egală cu rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană pe parcursul perioadei de întârziere, plus trei procente;
4. *Respinge* restul pretențiilor ziarului reclamant cu privire la satisfacția echitabilă.

Redactată în limba engleză și comunicată în scris la 23 octombrie 2007, în conformitate cu articolul 77 §§ 2 și 3 al Regulamentului Curții.

T.L. EARLY
Grefier

Nicolas BRATZA
Președinte